

Khi tiết trời lập xuân nông nhớt là những thây bầy chim cu gáy quê tôi chuồn bầy vào mùa. Theo các thây bầy chim chuyên nghiệp, trời chuyển sang đông giá thì hỡi nhà cu sống theo bầy, nhợt nhạt khi lúa đông xuân đổ đuôi, chín trĩu, thì chim tách bầy. Chúng sống có đôi, có bầy, tìm lãnh địa để vun đắp tổ uyên ương, duy trì nòi giống. Đây là thời điểm thuận lợi cho thây bầy chim tác nghiệp.

Bầy chim cu gáy mang tính chuyên nghiệp quê tôi phải kể đến Ông Nguyễn Hữu Kiên, ở làng Ngân Hà, ông Nguyễn Bá Môn ở làng Thanh Quýt, ông Trần Kiên ở làng Viêm Tây, thuở còn ở Địch Bàn. Riêng ông Nguyễn Hữu Kiên thuở còn gác cu cha truyền con nối. Ông mê bầy chim đến nỗi 2 giờ sáng là lúi búi từ làng Ngân Hà đến Gò Mùn, huyện Đức Linh. Đến nơi mà trời vẫn chưa sáng, phải ngồi chờ ánh sáng, góc ruộng chờ mặt trời lên để đánh bầy. Còn ông Nguyễn Văn Cường, ở làng Thanh Quýt thì tiếng có chim cu gáy hay nhất thuộc Quê Nam. Ông ở làng quê quê hương, thời 9 năm kháng chiến ở Pháp, ông lên Minh Huy, Việt An, huyện Hiệp Đức hành nghề đông y. Do ông có con trai được nhét không may lâm trọng bệnh, rồi qua đời. Vì quá thương nhớ con, ông chôn nỗi buồn, bế chụm làm ăn, gia cảnh sa sút. Mặt ông buồn đã được ông cứu mang, giúp đỡ, thấy ông suy sụp tinh thần, ông buồn rồi ông đi săn chim cu để giải buồn. Sau thời gian, vui với công việc chim trời cá nước khi ông đâm ra ghiền và bồng vào nghề bầy chim. Khi “ra riêng”, ông buồn thì ông cho ông một con chim mái quý, nó có giọng gáy độc đáo. Nghĩa là tùy vào trạng thái của đời thì mà gáy lúc khoan, lúc nhót, lúc hiên, lúc dõ không con chim cu mái thì bầy giờ sánh kịp. Do giọng gáy được đáo của nó, có ông buồn thì bầy chim cu gáy chuyên nghiệp gọi một con trâu cày (tức là trâu đực) những ông buồn của ông không để ý, mà ông cho ông, để bày tỏ tấm lòng mang ơn, trả nghĩa. Năm 1977, ông giao con chim này cho ông Nguyễn Hữu Lợi, ông buồn bầy chim cu trong làng nuôi dưỡng, chăm sóc khi đó con chim quý này đã hơn 50 tuổi. Những vì “tuổi cao sức yếu” sau thời gian không lâu chim gáy hay nhất Quê Nam “qua đời”, để lại bao niềm lưu luyến tiếc nhớ với những ông buồn chim quê nhà.

Bầy chim cu có hai cách, bầy dưới đất và bầy trên không. Bầy dưới đất là chôn vùng đất thuận lợi như bãi, cánh đồng vắng quang. Tập đoàn là đất bầy cày để nhốt, trong bầy đất chim mái. Chim mái ngồi đánh bầy may đôi mắt. Chân chim thì cày dây. Ông buồn đánh bầy ở trong lùm cây, bãi rậm ngồi chờ chim trời bay vào tìm mái là giật dây. Lúc này, do mặt không thấy, chim mái sợ ngã té, hai cánh của nó nhấc lên liên tục. Chim hoang dã thấy chim lạ nhấc cánh, xông cồm khiêu khích, chúng không ngần ngại sà vào bầy giao chiến. Bầy bắt chết, lúi lũi sắp. Lúc này, chú chim trời nghiệp ra sức vùng vẫy nhưng không thể nào thoát được.

Bầy chim cu gáy

Viết bởi Administrator

Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:10 - Lần cập nhật cuối Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:36

Một khu vực bầy chim cu gáy mái ở đất Malaysia, bên trái là con chim gáy ngoài

Bầy trên không, là người bầy chim chôn một cành cây để treo lồng bầy. Để đi đến với lồng bầy phải có một nhánh để chim hoang đã đậu. Người đánh bầy tìm cho mình một điếm phù hợp người hoặc một vòng nam người mây tre, sông nước hay hồ nước để đi. Thường là chim mái treo trên cành là nó bắt đầu kêu (tức là gáy rạo) gọi để đi. Nghe tiếng gáy lồng, chim hoang đã bay vào quan sát, thấy chim mái đi kêu khoan sang kêu như một tiếng gây chết. Người đi để thường nói “ghét nhau tiếng gáy”, Quê là không sai! Chim hoang đã thấy chim lồng xâm lăng lãnh địa của mình, thêm vào đó tiếng gáy, tiếng gù nghênh chết. Thường là cuộc cạnh tranh xảy ra, lồng sẽ sụp.

Đánh mái cây của bầy cucru trên youtube, rất hấp dẫn

Tiếng gáy, tiếng gù của chim cũng nhiều loại. Theo các thói bầy sành nghề thì trung 3 tiếng gáy của bầy. Đó là tiếng Thường là tiếng gáy trầm trầm, tiếng Đục là tiếng gáy vang lên âm thanh lớn và tiếng Kim là tiếng gáy thanh trong và nhỏ. Ngoài ra còn có tiếng gáy đục pha trầm, kim pha trầm và tiếng gáy Thường-Đục-Kim như 1, như 2, như 3, như 4. Ví dụ: Tiếng gáy đục như 1: Cúc cù cu... cu. Đục như 2: Cúc cù cu.... cu...cu. Nói nom na mái tiếng cu, sau cúc... cù... cu lồng với một tiếng. Đó là của kẻ đến chim mái quý để bầy chim kêu chuồng như “Nhật là một treóc tiếng cà, nhè là cò lái thò ba bịch để” (Bịch để là chim gáy có móng màu trắng) hoặc “Cầm cao, giao cánh, một đình.”

Bầy chim cu hiện nay không chỉ quanh quẩn trong làng mà đi đến các vùng núi Đồi Lạc, Duy Duyên, Quê Sơn, Hồ phố Đức... Đến mà mãi đến bây giờ nghề người bầy chim quê tôi vẫn chưa lý giải được là mang chim mái đánh bầy ở các vùng quê thuộc tỉnh Thừa Thiên- Huế. Như Nam Đông, Thừa Lạc, Nước Ngọt, Hồ nước Thủy, Hồ nước Đồi... họ chim mái cất lên là chim tre bay vào khá đông. Họ không hiểu là do chỗ tiếng của chim khác vùng hay sao... mà chúng gọi nhau sẵn sàng giao chết!?. Thôi chuyện đó xin nhường lại cho các nhà nghiên cứu. Còn người bầy chim theo đó mà họ nghề thú vui tao nhã.

Bầy chim cu gáy

Viết bởi Administrator

Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:10 - Lần cập nhật cuối Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:36

Bầy chim, câu cá là thú tiêu khiển giàu tính văn hóa, nhưng không vì thế mà tước đi các loài chim hoang dã. Đợi rồi một ngày không xa, cánh mồi sẽ xuân đến, thu sang và ng đi tìm ng cúc... cù... cu trong trổ, thân quen và ng từ phía lũy tre đầu làng, là một đi một nhà hân quê thảnh thơi, yên bình.

Hữu Dũng

dienban.gov.vn